

NOBEL PRIZE MUSEUM – INFÖR BESÖKET

Läs korta texter och fakta om Alfred Nobel, den svenska uppfinnaren vars mest kända uppfinning är sprängmedlet dynamit. Alfred Nobel är också skaparen av Nobelpriset.

Ni kan läsa hela texten eller välja ut lämpliga delar. Be eleverna göra en lista på svåra ord och ta reda på vad orden betyder.

Innan ni läser texterna kan ni också diskutera i klassrummet vad eleverna vet om Alfred Nobel och Nobelpriset.

FEM FAKTA OM ALFRED NOBEL

- föddes i Stockholm den 21 oktober 1833
- dog den 10 december 1896 i San Remo i Italien
- uppfinnaren av dynamiten
- skaparen av Nobelpriset
- också en framgångsrik affärsman som bodde i flera olika länder under sitt liv

ALFRED OCH DYNAMITEN

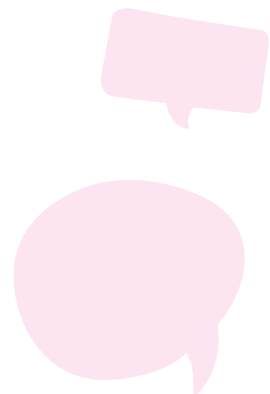
När Alfred var 9 år flyttade hela familjen till S:t Petersburg i Ryssland där hans far skulle arbeta. Fadern var också uppfinnare.

Alfred och hans pappa experimenterade tillsammans med nitroglycerin. Nitroglycerin är ett sprängmedel som är farligt att tillverka och hantera. Alfred och hans far försökte skapa ett sprängmedel som var säkrare att hantera.

Alfred blandade olika ämnen med nitroglycerinet för att skapa ett nytt sprängmedel. Han kallade den rätta kombinationen för dynamit. Uppfinningen blev snabbt en stor framgång.

ALFREDS TESTAMENTE

Dynamiten var bara en av Alfred Nobels många uppfinningar. Han byggde upp ett stort internationellt företag kring sina uppfinningar som gjorde honom oerhört rik. Men vad skulle han göra med sina pengar? Han hade många släktingar men ingen fru och inga barn. Alfred Nobel fick kanske sin allra bästa idé i slutet av sitt liv med Nobelpriset: han testamenterade större delen av sin förmögenhet till Nobelpriset.

FEM FAKTA OM TESTAMENTET

- Alfred Nobel undertecknade sitt testamente den 27 november 1895.
- I testamentet skrev han att priset skulle finnas i fem olika kategorier: Fysik, kemi, medicin, litteratur och fred.
- Alla pris skulle delas ut i Stockholm utom fredspriset som delas ut i Norges huvudstad Oslo.
- Enligt testamentet ska priset gå till den person som förtjänar det mest¹: pristagarna ska vara kreativa personer som har bidragit till "mänsklighetens största nytta".
- En ny priskategori kom till år 1968: Minnespris i ekonomisk vetenskap².

¹Enligt testamentet ska priset gå till den person som förtjänar det mest, antingen personen är från Skandinavien eller inte. Det väckte blandade reaktioner:

- Vissa tyckte om den internationella tanken att belöna den »bästa« personen i världen.
- Vissa tyckte att Alfred Nobel svek till fosterland. De nationalistiska strömningarna var starka i Sverige i slutet av 1800-talet.

²Prisets riktiga namn är "Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne". Det grundades av Sveriges Riksbank.

FEM FAKTA OM NOBELPRISET

- Den 10 december är Alfred Nobels dödsdag. Därför kallar man den 10 december för Nobeldagen i Sverige. Det är den dagen Nobelpristagarna får ta emot sina Nobelpris.
- De första prisen delades ut 1901.
- Priserna i fysik, kemi, medicin, litteratur och ekonomi delas ut i Stockholms Konserthus, och fredspriset delas ut i Oslos rådhus.
- Den svenske kungen lämnar över medaljer och diplom till Nobelpristagarna. De får även en stor summa pengar: de senaste åren har prissumman varit 10 miljoner kronor.
- Efter prisutdelningen börjar Nobelfesten i Stockholms stadshus. I Oslo avslutas Nobeldagen med en middag.

Materialet baserar sig på Nobel Prize Museums lärarhandledningar:

- På egen hand i Nobelmuseet Uppgifter för SFI-elever
<https://nobelprizemuseum.se/wp-content/uploads/2018/06/nobelmuseum-skolmaterial-pa-egen-hand-museet-sfi.pdf>
- På egen hand på Nobel Prize Museum årskurs 3-6
https://nobelprizemuseum.se/wp-content/uploads/2019/06/Pa_egen_hand_ak3-6-2.pdf

För mer information om Nobel Prize Museums skolprogram:

- <https://nobelprizemuseum.se/skolprogram/>
och aktiviteter i klassrummet:
- <https://nobelprizemuseum.se/skola/i-klassrummet/>